

Wat ooit het 'tijdloze' AO van Starreveld was, groeide vooral de laatste jaren uit tot 'omni-vak'. Nu is het weer teruggesneden tot de kern: het produceren en verstrekken van goede informatie. Zeven hoogleraren produceerden een nieuw leerplan en eindtermen bestuurlijke informatieverzorging.

PETER VAN RIETSCHOTEN

Terug naar de k

Zeven deskundigen zijn er in het landelijk BIV-hooglerarenoverleg een tijdje mee bezig geweest, maar nu zijn ze er, de Eindtermen bestuurlijke informatieverzorging (BIV). Het hooglerarenoverleg heeft besloten het vakgebied in de toekomst consequent aan te duiden als bestuurlijke informatieverzorging. Met als Engelse naam accounting information systems (AIS). Dit betekent dat (instellingsgebonden) aanduidingen als organisatie van de informatieverzorging (OIV), interne beheersing (IB), internal control (IC), administratieve organisatie (AO) of combinaties daarvan nog slechts gebruikt zullen worden in combinatie met de term bestuurlijke informatieverzorging (accounting information systems).

'Het gaat om het opleiden van specialisten, niet om alleskunnners.'

Domeinen en aspecten

De eindtermen van het BIV-leerplan (het curriculum) zijn beschreven aan de hand van tien kennisdomeinen (zie kader), die onder meer zijn ontleend aan de COSO-rapporten over internal control en enterprise risk management.

De kwaliteit van de informatieverzorging en de daarmee te realiseren kwaliteit van de bedrijfsvoering staat daarbij steeds centraal. Per kennisdomein worden de volgende aspecten beschreven:

- **scope van het kennisdomein** - beknopte beschrijving van het vakgebied voor zover dat door het desbetreffende kennisdomein kan worden afgebakend;
- **leerdoelen** - de eigenlijke eindtermen in de zin van 'wat moet een student kennen en kunnen, nadat hij het hele curriculum heeft doorlopen';
- **modellen die behandeld kunnen worden** - en dienen altijd ter vereenvoudiging van complexe verschijnselen uit de werkelijkheid;
- **literatuur die gebruikt kan worden** - is indicatief, er kunnen andere literatuurkeuzes worden gemaakt, zolang daarmee de leerdoelen kunnen worden gerealiseerd.

Met één maand

De eindtermen worden formeel met ingang van het volgende studiejaar ingevoerd. Formeel, want de onderwijsinstellingen zijn al met een gehele of gedeeltelijke invoering begonnen. Hierover is inmiddels ook consensus bereikt in de Permanente Werkgroep Accountancy, het overlegorgaan van de universiteiten met een postdoctorale accountantsopleiding.

Vanuit dezelfde consensusgedachte geven de zeven samenstellers (zie kader) van de eindtermen er de voorkeur aan om de vragen van 'de Accountant' 'met één mond' te beantwoorden.

Is consensus over de inhoud van een vak als BIV wel mogelijk?

"Het vakgebied staat momenteel sterker dan ooit in de belangstelling, vooral als gevolg van de invoering van de code Tabaksblat en de Sarbanes-Oxley-wet. Het moeilijke van dit vak is echter dat niets objectief is vast te stellen - het is geen wiskunde - en dat er dus ook nogal wat uiteenlopende visies kunnen bestaan.

Opstellers Eindtermen BIV/AIS

Koriander Achterberg (Erasmus Universiteit Rotterdam)
Jim Emanuels (Rijksuniversiteit Groningen)
Paul van Kessel (Universiteit van Tilburg)
Fred de Koning (NIVRA-Nyenrode)
Oscar van Leeuwen (Vrije Universiteit)
Louis Spoor (Vrije Universiteit)
Eddy Vaassen (Universiteit Maastricht/Universiteit van Amsterdam)

FOTO: CORBIS

kern

'De kwaliteit van informatie is de kern van ons vak, niets meer en niets minder.'

Onze visies liepen dan ook op bepaalde punten behoorlijk uiteen. De een wilde nadruk op ICT, de ander op management control, nummer drie ging in eerste instantie voor de brede benadering, de volgende koos voor een smalle aanpak. De een wilde vasthouden aan het landelijk examen, terwijl de ander daar juist zo snel mogelijk van af wilde. De nieuwe eindtermen laten genoeg keuzevrijheid voor de afzonderlijke universiteiten om eigen accenten te leggen, maar wel binnen duidelijk afgebakende grenzen. De eindtermen zullen door een schriftelijk tentamen worden getoetst. De universiteiten, met uitzondering van NIVRA-Nyenrode, stellen hiervoor een gemeenschappelijk tentamen op. De eigen accenten worden getoetst in een tussentijds instellings- en een mondeling examen."

Waren de nieuwe eindtermen echt nodig?

"BIV is heel lang gedomineerd door een technocratische aanpak van controls en door de klem van het landelijke examen. Vooral dat laatste maakte het erg lastig om iedereen mee te krijgen voor een verandering. Het kwam er eigenlijk op neer dat het schriftelijk examen bleef zoals het was, met een enkel experimentje tussendoor, maar dat we in de opleiding steeds meer

tot het vakgebied gingen rekenen. Daardoor ontstond er enerzijds veel onduidelijkheid over het eigene van het vak, en dus het bestaansrecht, en anderzijds was de aansluiting tussen opleiding en examen niet goed genoeg. Het was dus nodig om eenheid te creëren in de

Kennisdomeinen BIV/AIS

Mensen (*people*)
Structuren (*structures*)
Processen (*processes*)
Efficiëntie en effectiviteit van de bedrijfsvoering (*efficiency and effectiveness of operations*)
Risicomanagement (*risk management*)
Informatie- en communicatietechnologie (*ICT*)
Relevantie van informatie (*relevance of information*)
Betrouwbaarheid van informatie (*reliability of information*)
Bewaking van de activa van organisaties (*safeguarding assets*)
Naleving van wet- en regelgeving (*compliance*)

opvattingen van de universiteiten en om focus aan te brengen. Uiteindelijk resulteerde daar een keuze uit: het vak moet zich in de diepte ontwikkelen, niet in de breedte. Het gaat om het opleiden van specialisten, niet om alleskunnners."

Wat is er veranderd?

"Met de nieuwe eindtermen zijn we terug naar de kern van het vak. Waarbij we ons overigens niet alleen hebben laten sturen door onze eigen opvattingen over het vak en het beroep, maar natuurlijk ook door de veranderingen in de (inter)nationale wet- en regelgeving, de incidenten die hebben plaatsgevonden en andere maatschappelijke ontwikkelingen. De universiteiten hebben deze ontwikkelingen gevolgd en geïncorporeerd in hun onderwijs. Vooral de aandacht voor 'control' met behulp van een goede informatieverzorging, informatie- en communicatietechnologie en de aansluiting met andere vakken en actuele thema's zoals corporate governance, hebben een plaats gekregen in het onderwijs."

De 'kern van het vak', wat is dat?

"BIV moet ertoe leiden dat informatie die is bedoeld voor het besturen van een organisatie voldoet aan enige kwaliteitseisen. Met kwalitatief goede informatie kunnen besluiten worden genomen die leiden tot een betere bedrijfsvoering. De kwaliteit van informatie is de kern van ons vak, niets meer en niets minder."

De invoering?

"Formeel met ingang van het komende studiejaar, maar feitelijk nu al. Zo zien we dat aan de UvA en de UM de instellingstoets bestaat uit een vraagstuk op het gebied van IT-control, aan de VU uit een vraagstuk rondom het tolmodel, terwijl bij NN zelfs het landelijk examen is losgelaten en is gekozen voor een meer fundamentele herbezinning door een ander didactisch model te kiezen. In alle gevallen worden de eindtermen echter gevolgd. Bij de invoering lopen de universiteiten tegen tal van uitdagingen aan. Een van de belangrijkste is om de vele docenten te informeren over de veranderingen in de curricula ten gevolge van de nieuwe eindtermen. Dit kan betekenen dat ze op bepaalde gebieden zelf bijscholing moeten gaan volgen. Dit staat voor de komende jaren hoog op de agenda." ■